

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute edukus tööturul 2021. aastal: statistiline ülevaade

Marianne Leppik

Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute edukus tööturul 2021. aastal: statistiline ülevaade

Autor: Marianne Leppik (Haridus- ja Teadusministeerium)

Viitamine: Leppik, M. (2022). Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute edukus tööturul 2021. aastal: statistiline ülevaade. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Haridus- ja Teadusministeerium

Munga 18, Tartu 50088, Eesti

E-post: hm@hm.ee

© autor ning Haridus- ja Teadusministeerium, 2022

Tellija ja väljaandja: Haridus- ja Teadusministeerium

Keeleline toimetamine: Inga Kukk / Haridus- ja Teadusministeerium

Kujundus: Marianne Leppik

Sisukord

1. Muutused haridusvaldkonnas ja tööturul	4
Haridus	4
Tööturg	5
2. Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute seisund tööturul 2021. aastal	8
3. Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute sissetulekud 2021. aastal	11
Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute sissetulekud aasta pärast lõpetamist õppesuuna lõikes	14
Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute sissetulekud aasta pärast lõpetamist soo lõikes	16
Kokkuvõtteks	18
Kasutatud kirjandus	19

1. Muutused haridusvaldkonnas ja tööturul

Haridus

Kutse- ja kõrgharidusõppesse sisseastujate arvud on 2021. aastal võrreldes aasta varasemaga vähenenud. Kutseõpet alustas ligi 500 õppurit, kõrgharidusõpet aga u 100 üliõpilast vähem kui 2020. aastal. Eelmise õppeaastaga võrreldes on kutseõppes õppijate arv ligi protsendi võrra kasvanud ning üliõpilaste arv sama suurusjärgu võrra kahanenud, eelkõige kõrghariduse esimeses astmes.

Kutseõppesse vastuvõetutest veidi enam kui kolmandik (37%) asus õppima tehnika, tootmise ja ehituse valdkonna õppekavadele, viiendik teeninduse valdkonna õppekavadele. Üliõpilastest ligi viiendik õppis ärimise, halduse ja õiguse valdkonda kuuluvatel õppekavadel, 14% tehnika, tootmise ja ehituse, tervise ja heaolu või humanitaaria ja kunstide valdkonda kuuluvatel õppekavadel.

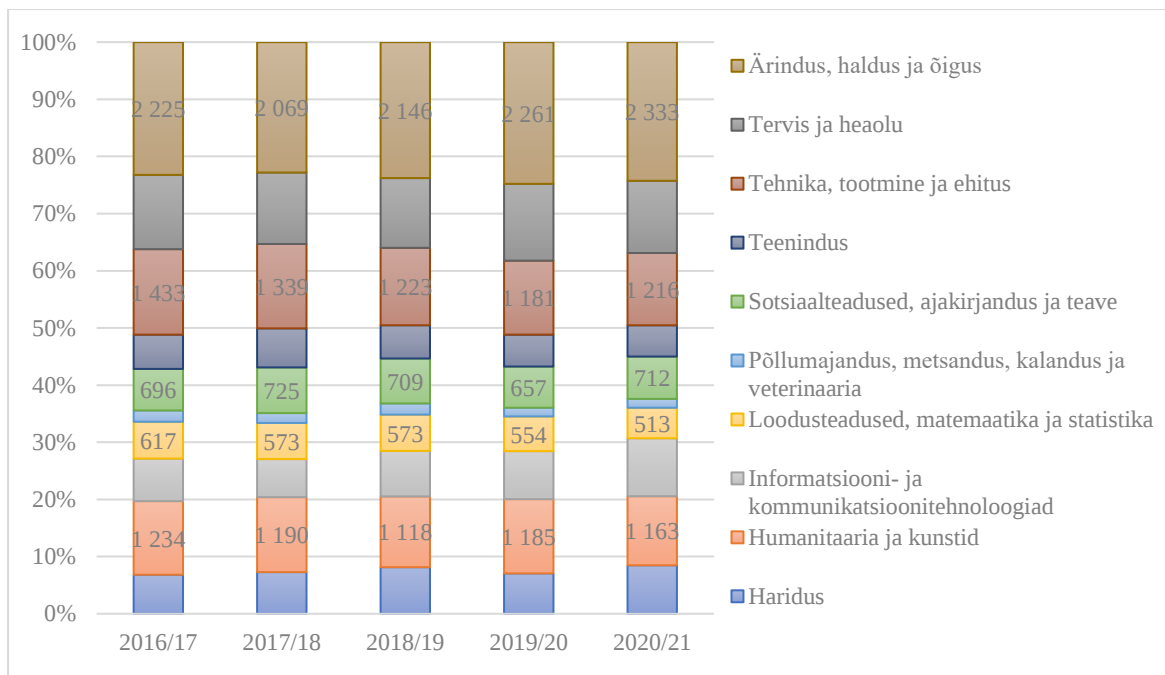
2021/22. õppeaastal moodustasid täiskasvanud 41% kutseõppes õppijatest. Võrreldes 2020. aastaga on täiskasvanud (25-aastaste ja vanemate) õppurite osakaal kutseõppes u 2% võrra kahanenud. Kõrgharidusõppes on 30-aastaseid ja vanemaid üliõpilasi 2021. aastal 32%, mida on u protsendi võrra enam kui aasta varem.

Koroonapandeemia tõttu on vähenenud Eestis õppivate välisüliõpilaste hulk. Kui 2019/20. õppeaastal õppis siin 5528 välisüliõpilast (s.o 12,2 % kogu üliõpilaskonnast), siis 2021/22. õppeaastal oli neid 9% võrra vähem (5072) välisüliõpilased moodustasid 2021. a 11,4% üliõpilaskonnast).

Ligi viiendik (2021. a 23,3%) kutseõppureid katkestab õpingud ning see osakaal ei ole aastate lõikes oluliselt muutunud. Kõrgharidusõppes on katkestanute osakaal väiksem, 2021. a jättis õpingud katki 11,7% üliõpilastest (vrd 2020. a 11,5%).

Kutseõppe lõpetanuid oli 2021. aastal u 7% võrra enam kui aasta varem, see kasv tuleneb eeskätt neljanda ja viienda taseme kutseõppe lõpetanute arvelt (v.a kutsekeskharidusõppe). Kutsekeskharidusõppe 2020/21. õa lõpetanutest ligi pooled (51%) lõpetasid mõne tehnika, tootmise ja ehituse valdkonda kuuluva õppekava, veerand teeninduse ning 13% informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiate valdkonda kuuluva õppekava. Teiste kutseõppeliikide lõpetanutest veidi enam kui kolmandik lõpetasid mõne tehnika, tootmise ja ehituse valdkonda kuuluva õppekava, veidi alla kolmandiku teeninduse valdkonda kuuluva õppekava ning 14% ärimise, halduse ja õiguse valdkonda kuuluva õppekava. Valdkonniti on proportsioonid viimastel aastatel püsinud samad.

2021. aastal lõpetas kõrgharidusõppe 5% rohkem tudengeid kui aasta varem. Enim oli lõpetajaid ärimise, halduse ja õiguse valdkonnas (kõikidest lõpetanutest ligi veerand).. Välisüliõpilastest lõpetajaid oli 2020/21. õppeaastal veidi üle 1500, s.o kõikidest lõpetajatest 16% (vrd 2019/20 15%). Üle kolmandiku välisüliõpilastest (37%) lõpetas samuti ärimise, halduse ja õiguse valdkonna, 14% lõpetas mõne IKT valdkonna õppekava.

Joonis 1. Kõrgharidusõppe lõpetajad vahemikus 2016/17–2020/21 õppevaldkondade lõikes.
Allikas: EHIS

Tööturg

Koroonakriisi mõju Eesti majandusele jäi kardetust väiksemaks. Majandus taastus 2021. aastal jõudsalt ja ületas enne viiruskriisi tehtud prognoosid. Rahandusministeeriumi 2022. aasta majandusprognoosis esile toodud põhinäitajad viitavad, et majandus kasvas 2021. aastal kokku 8,3% võrra, ületades isegi koroonaeelse (2019.a) taseme. Tööpuudus oli 2021. aastal 6,2%, palgakasv 6,8% ja inflatsioon 4,6% (Rahandusministeerium 2022).

Eesti Panga tööturuülevaated osutavad Eesti majanduse jõudsale kasvule 2021. aasta esimeses pooles. Tööturg reageerib muutustele teatava lötkuga ning 2021. esimeses pooles ei olnud hõive veel täiel määral taastunud ega kriisieelsele tasemele jõudnud (Matsulevitš ja Soosaar 2021). Sellest hoolimata oli hõive Eestis võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega üks kõrgemaid (Matsulevitš jt 2022). 2021. aasta esimeses pooles rakendatud tegevuspiirangutel oli 2020. aasta piirangutest väiksem mõju. Mõnedel tegevusaladel, nt tervishoius ning info ja side vallas jätkus töötajate arvu kasv (Matsulevitš ja Soosaar 2021), mis selgitab ka nende tegevusalade palgakasvu. Just info ja side tegevusvaldkond on majanduse jõulise taastumise taga, kuna selle kiiret kasvu ei suutnud peatada ka viiruskriis. Seevastu tegevusalad, mis said kriisi tõttu valusamini pihta (töötlev tööstus, ehitus, majutus ja toitlustus) olid endiselt hädas madalama hõivega (sealsamas).

2021. aasta teine pool tõi kaasa tööturu hoogsama taastumise. Suve hakul leevendatud piirangud andsid hõive laiemale kasvule hoogu juurde (Matsulevitš jt 2022) ning sügisesed, varasemast leebemad piirangud tagasilööke kaasa ei toonud. Erandiks oli vaid majutuse ja toitlustuse tegevusala, kus koroonakriisi tõttu oli töökohti ligi viiendiku võrra vähem

(sealsamas). 2021. aasta teises pooles alanud energiahindade tõus ja väliskeskkonna pingestumine ei jõudnud veel tööturu arengut mõjutada (sealsamas). Tõenäoliselt näeme seda mõju 2022. aasta näitajaid analüüsides.

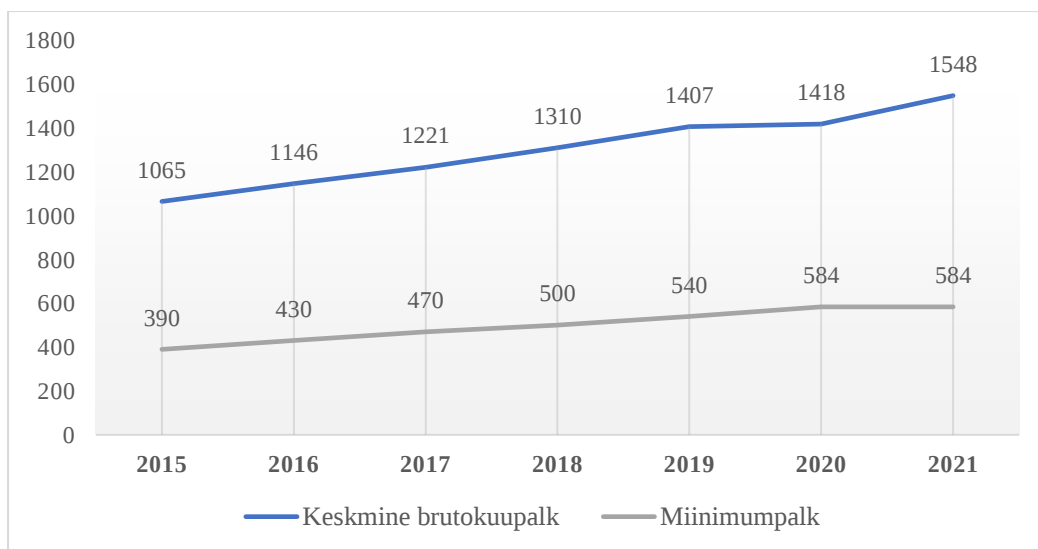
Kokkuvõttes on hõive kõikides sektorites suuresti taastunud. Mõningates valdkondades on vajadus spetsialistide järgi endiselt suur. Eeskätt puudutab see avalikku sektorit – tervishoid, sotsiaaltoetused ja haridus on valdkonnad, kus hõive enim suurenenud, ent töötajaid napib endiselt. Sellele osutavad ka Eesti Töötukassa tööjõubaromeetri andmed. Tervishoiusektoris valitseb tööjõu puudujääk, millele lahendust näha pole. Puudu on nii arste ja õenduse valdkonna spetsialiste kui ka hooldajaid. Viimaste puudujäägi tingivad madalad palgad, ebasobivad tööajad ja töötajate jõudmine pensioniikka (Eesti Töötukassa 2021).

Eesti Töötukassa tööjõuvajaduse baromeetri 2021. aasta andmed osutavad, et Eesti tööjõuturul on lisaks eespool mainitud valdkondadele puudus ka tarkvaraarendajatest (samuti IT tippspetsialistide), logopeedidest ja audioloogidest ning mitmesugustest oskustöölisest (sh üldehitajatest). Lihttöö ametikohtadel on suur puudujääk aianduse lihttöölisest, farmi- ja metsatööstusseadmete juhtidest. Seevastu ei vaja tööturg enam nii palju administratiivtöö tegijaid (andmesisestajad, raamatupidajad, sekretär-asjaajajad), kelle tööd asendab osati tehnoloogia (Töötukassa 2021).

Majutuse ja toitlustuse valdkond on võrreldes 2019. aastaga kaotanud ligi 20% tööjõust ning ehkki olukord on stabiliseerumas, ei ole hõive kriisieelsel tasemel taastunud. Mäetööstust ja energeetikasektorit, mille hõive 2020. a kahanes (mh ettevõtete põhitegevusala muudatuse tõttu), edasine kahanemine tõusnud energiahindade ja konkurentsivõime tõttu praegu ei ohusta (Matsulevitš jt 2022). Hästi on taastunud ka töötlev tööstus ning veondus ja laondus, millele ennustatakse head kasvuperspektiivi (sealsamas).

Registreeritud töötuse määr oli 2021. aastal 6,2%, s.o madalam kui 2020. aastal (6,8%). Kui aasta alguses püsis töötus veel kõrge, siis alates teise kvartali keskelt hakkas see näitaja langema (2021. a esimeses kvartalis 7,1%, viimases kvartalis 5,2%) (Matsulevitš jt 2022). Töötuid on rohkem noorte hulgas (eeskätt 20-24-aastased) ja ametialadel, mis nõuavad vähem erioskusi (sealsamas).

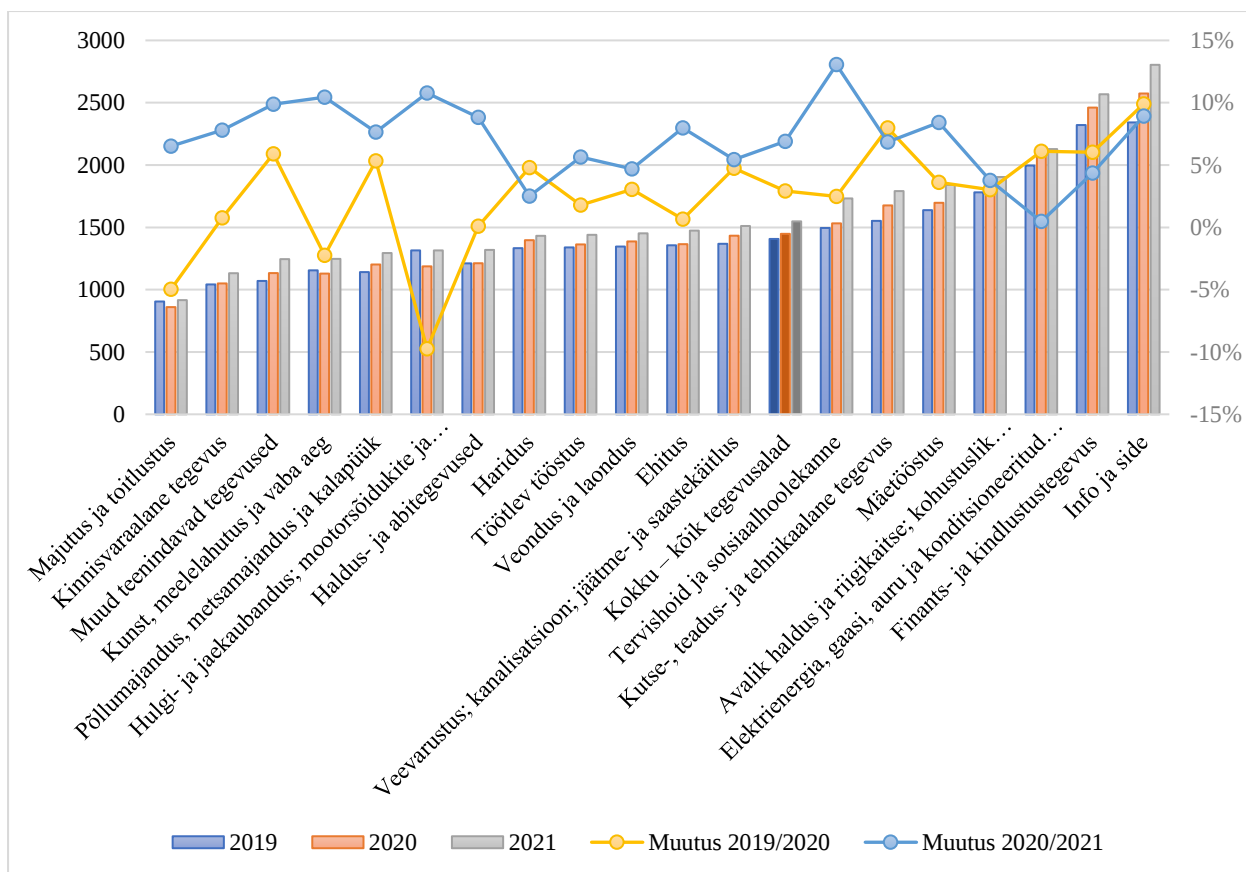
2021. a palgatõusu taga võib eeskätt näha tööjõunõudluse taastumist. Palgakasvu ei suutnud pidurdada ka fakt, et 2021. aastal miinimumpalka ei tõstetud (see oli 584 eurot nagu 2020. a, vt ka joonis 2), ega asjaolu, et avalikus sektoris (sh haridus) oli palgatõus minimaalne. Sagenes erakorraliste preemiate maksmine ja tasustati varasemast rohkem ületunnitööd mis omakorda aitas 2021. a palgatõusule kaasa (Matsulevitš jt 2022).

Joonis 2. Eesti keskmine brutokuupalk ja miinimumpalk aastatel 2015–2021. Allikas: Statistikaamet ning Maksu- ja Tolliamet

Kui keskmised brutokuupalgad 2020. ja 2019. a võrdluses mõnel tegevusalal langesid, siis 2021. aastal (võrreldes 2020. aastaga) tõusis keskmine brutokuupalk kõikidel majandustegevuse tegevusaladel. Enim on brutokuupalk kasvanud tervishoiu ja sotsiaalhoolekande tegevusalal (13%), mh põhjusel, et tõusid kollektiivleppega määratud töötasude määrad ja pandeemia tõttu suurenes tervishoiuteenuste rahastamine (vt ka Matsulevitš jt 2022). Kümnendiku võrra on palgad tõusnud kunsti, meelelahutuse ja vaba aja ning hulgi- ja jaekaubanduse, mootorsõidukite ja mootorrataste remondi tegevusalal. See on otseselt seotud koroonapandeemiast tingitud piirangute lõdvendamise ja nimetatud sektorite taastumisega. Koroonapandeemiast tingituna kõige kehvemas seisus olnud majutuse ja toitlustuse tegevusalal ulatus palgakasv 2021. aastal 6,5%-ni.

Kõrgeim oli kuine brutopalk 2021. aastal info ja side tegevusalal, kus see ületas Eesti keskmist 80% võrra. Eesti keskmisest märgatavalt kõrgem on brutokuupalk ka finants- ja kindlustustegevuse tegevusalal rakendunutel (66%), ligi veerandi võrra kõrgemat tulu teenivad avaliku halduse ja riigikaitse ning kohustusliku sotsiaalkindlustuse tegevusalal rakendunud. Madalaim on brutokuupalk endiselt majutuse ja toitlustuse tegevusalal, kus hoolimata palgakasvust jääb kuupalk u 40% võrra alla Eesti keskmise.

Joonis 3. Keskmise brutokuupalk tegevusala järgi 2019.–2021. a. Allikas: Statistikaamet

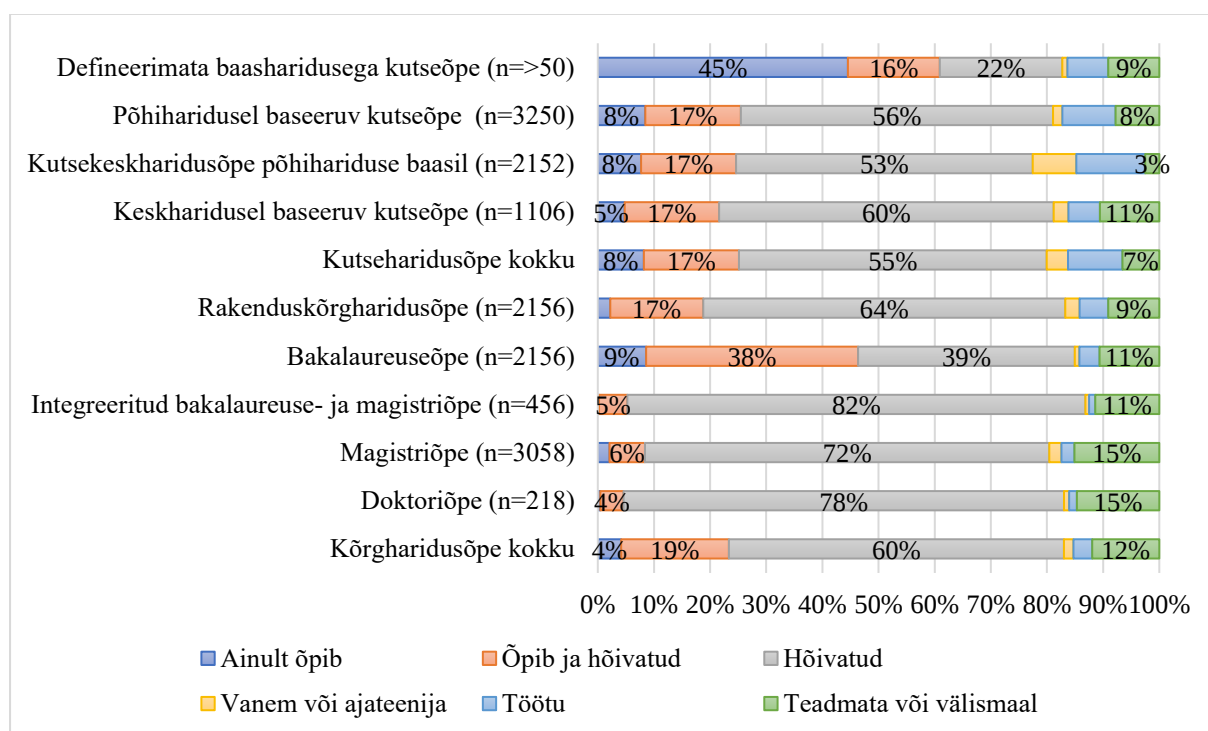
2. Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute seisund tööturul 2021. aastal

Kutse- ja kõrgharidusõppe 2020. a lõpetanutest oli 2021. aastal hõivatud 76%, sh neist 18% kombineeris õpinguid ja töötamist. 6% kutse- ja kõrgkoolilõpetajatest olid töötud ning 10% käekäik on teadmata. Aasta varem, st 2020. a oli hõivatuid 75%, töötuid 5% ning teadmata oli u kümnendiku käekäik.

Kõrgharidusõppe lõpetanute hulgas on hõivatute osakaal võrreldes 2020. aastaga mõnevõrra kasvanud (2020. a oli hõivatud 77% lõpetanutest, 2021. a 79%), kutseõppe lõpetanute hulgas on hõivatute osakaal jäänud samaks (72%). 2020. aastal oli kutseõppe 2019. a lõpetanutest töötuid 9%, kõrgharidusõppe lõpetanutest 3%. Aasta hiljem, st 2021. a on töötuid kutseõppe lõpetanutest 10% ning kõrgharidusõppe lõpetanutest 3% (vt joonis 5). Kutseõppeliigiti on enim töötuid kutsekeskharidusõppe lõpetanute hulgas (12%). See osakaal ei ole võrreldes 2020. aastaga muutunud. Protsendi võrra on töötute osakaal võrreldes 2020. aastaga kõrgem põhiharidusel ja keskharidusel baseeruva kutseõppe lõpetanute hulgas.

Nii kutse- kui kõrgharidusõppe lõpetanute hulgas on vähemaks jäänud neid, kelle lõpetamisjärgne seisund tööturul on teadmata (vt joonis 4). Näiteks integreeritud õppe 2019. a lõpetanutest oli 2020. a 15% käekäik teadmata, 2021. a oli aga teadmata staatusega 11% 2020.

a lõpetajatest. Sarnane trend on magistriõppe lõpetanute hulgas, 2020. oli lõpetamise järel Eesti tööturul eemal 18%, 2021. a aga 15% lõpetajatest.

Joonis 4. 2020. a lõpetanute seisund tööturul aasta pärast lõpetamist (2021. a). Allikas: „Edukus tööturul“ andmestik

2021. aastal oli suurem hõivatute osakaal kutseõppe äriduse ja halduse ning tervise ja heaolu suuna 2020. a lõpetanute hulgas, madalam aga IKT ning arhitektuuri ja ehituse suuna lõpetanute hulgas (vt tabel 1). Viimati mainitud õppesuunad on need, mille lõpetanute hulgas on proportsionaalselt rohkem töötuid. 2021. a oli kõrgharidusõppe 2020. a tervise ning arhitektuuri ja ehituse suuna lõpetanutest hõivatud üle 90%. Füüsikaliste loodusteaduste ning kunstide suuna lõpetanutest oli lõpetamisjärgselt tööga hõivatud aga veidi üle 60% lõpetanutest, seejuures kunstide suuna lõpetanute hulgas oli õppesuundade võrdluses enim töötuid (10%).

Võrreldes 2020. aastaga on 2021. aastal kutseõppe äriduse ja halduse ning arhitektuuri ja ehituse suuna lõpetanute hulgas hõivatute osakaal kõrgem (86% 2021. a vs 82% 2020. a). Seevastu tervise suuna lõpetanute hulgas on hõivatuid võrreldes 2020. aastaga vähem (80% 2021. a vs 90% 2020. a). 2020. a kõrgharidusõppe bioloogia ja sellega seotud teaduste (84% 2021. a vs 66% 2020. a) ning tootmise ja töötlemise suuna lõpetanute hulgas (86% 2021. a vs 77% 2020. a) on hõivatuid proportsionaalselt enam kui aasta varem (st 2019. a lõpetanud 2020. aastal). Võrreldes 2020. aastaga on hõivatute osakaal lõpetanutest väiksem füüsikaliste loodusteaduste ja isikuteeninduse suuna lõpetanute hulgas.

Tabel 1. Hõivatute ja töötute osakaal lõpetanutest kutse- ja kõrgharidusõppes aasta pärast lõpetamist. *Allikas:* „Edukus tööturul“ andmestik

	Hõivatute osakaal		Töötute osakaal	
	Kõrgharidus	Kutseharidus	Kõrgharidus	Kutseharidus
Ajakirjandus ja teave	89%		3%	
Arhitektuur ja ehitus	91%	63%	3%	13%
Bioloogia ja sellega seotud teadused	84%		2%	
Füüsikalised loodusteadused	62%		1%	
Haridus	87%		2%	
Heaolu	89%	92%	4%	5%
Humanitaaria	68%		7%	
IKT	86%	63%	2%	14%
Isikuteenindus	80%	71%	7%	13%
Keeled	81%		3%	
Keskkond	80%		1%	
Kunstid	62%	64%	10%	10%
Matemaatika ja statistika	81%		2%	
Metsandus	85%	76%	0%	9%
Põllumajandus	88%	72%	0%	9%
Sotsiaal- ja käitumisteadused	70%		2%	
Tehnikaalad	85%	74%	3%	8%
Tervis	91%	80%	2%	0%
Tootmine ja töötlemine	86%	64%	5%	14%
Transporditeenused	86%	78%	6%	8%
Turvateenused	27%	32%	1%	1%
Veterinaaria	42%	64%	2%	21%
Õigus	68%		1%	
Ärindus ja haldus	77%	86%	4%	5%

Vaadates meeste ja naiste hõivatust sõltuvalt õppesuunast, ilmneb, et kõrgharidusõppe sotsiaal- ja käitumisteaduste ning ärinduse ja halduse suuna lõpetanud naiste hulgas on ligi kümnendiku võrra rohkem tööga hõivatuid kui meeste hulgas (vt tabel 2), keskkonna suuna lõpetanutute hulgas erineb hõivatud meeste ja naiste osakaal 20% võrra. Seevastu matemaatika ja statistika ning põllumajanduse suuna lõpetanutest on tööga hõivatud rohkem mehi kui naisi. Kutseõppes meeste ja naiste erinevused hõivatuse osas nii märkimisväärsed ei ole, enim erineb hõivatute osakaal tehnika ja tootmise suuna lõpetanute hulgas: meestest on hõivatud ligi kaks kolmandikku, naistest u 60%.

Tabel 2. Hõivatute osakaal lõpetanutest õppesuuna ja soo järgi. *Allikas:* „Edukus tööturul“ andmestik

	Kõrgharidus		Kutseharidus	
	Mees	Naine	Mees	Naine
Ajakirjandus ja teave	86%	90%		
Arhitektuur ja ehitus	93%	88%	63%	62%
Bioloogia ja sellega seotud teadused	82%	84%		
Füüsikalised loodusteadused	62%	62%		
Haridus	82%	88%		
Heaolu	87%	89%	100%	92%
Humanitaaria	67%	69%		
IKT	86%	85%	63%	63%
Isikuteenindus	82%	79%	64%	74%
Keeled	86%	81%		
Keskkond	65%	86%		
Kunstid	53%	67%	63%	65%
Matemaatika ja statistika	92%	72%		
Metsandus	81%		76%	
Põllumajandus	93%	84%	76%	68%
Sotsiaal- ja käitumisteadused	64%	73%		
Tehnikaalad	84%	87%	74%	72%
Tervis	87%	92%	78%	83%
Tootmine ja töötlemine	90%	84%	70%	61%
Transporditeenused	79%	92%	80%	74%
Õigus	69%	68%		
Ärindus ja haldus	69%	81%	83%	87%

3. Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute sissetulekud 2021. aastal

Sarnaselt Eesti keskmise brutokuupalgaga kasvas ka kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute keskmine kuine sissetulek. Eesti keskmine oli 2021. a 1548 eurot, s.o 100 euro (6,9%) võrra kõrgem kui aasta varem. 2020. aastal erialase hariduse omandanute keskmine kuine sissetulek 2021. a oli 1462 eurot (vt tabel 3), mida on samuti u 100 euro ehk 7,5% võrra enam kui oli 2019. a lõpetanute palk 2020. aastal. 2020. ja 2021. aasta võrdluses tõusis kutseõppe lõpetanute lõpetamisjärgne palk 5,5% ja kõrgharidusõppe lõpetanute palk 8,6% võrra.

Palgaerinevused kutseõppe 2020. a eri õpete lõpetanute hulgas on suuremad kui kõrgharidusõppe eri õpete lõpetanute palkade varieeruvus (vt tabel 3). Väikseim on lõpetamisjärgne sissetulek defineerimata baasharidusega kutseõppe lõpetanuil, kõrgeim aga keskharidusel baseeruva kutseõppe lõpetanutel. Võrreldes 2019. a lõpetanute palkadega 2020. a, on 2020. a põhiharidusel baseeruva kutseõppe lõpetanute palk kasvanud ligi 7%.

Kõrghariduse õpete võrdluses on kõrgeim 2020. a integreeritud õppe lõpetanute palk – lõpetamisjärgne palk on aastaga 11% võrra kasvanud ning on 2021. aastal kõrgharidusõppe keskmisest kolmandiku võrra kõrgem (vt tabel 3). Ootuspäraselt on kõrged ka doktoriõppe lõpetanute palgad. Kõrgharidusõppe 2020. a lõpetanute keskmisele jäävad alla kõrghariduse esimese astme hariduse omandanute palgad: bakalaureuseõppe lõpetanu teenib ligi veerandi võrra ja rakenduskõrgharidusõppe lõpetanu u 7% võrra vähem.

Nii kutse- kui kõrgharidusõppe puhul mängib rolli see, millal haridus omandatud on: mida varem, seda kõrgem ka tõine tulu. Eeldatavasti tuleneb see tööturul veedetud aastate jooksul omandatud töökogemuste väärtustamisest. Nii näiteks on 2011. a lõpetanu palk 2018. a lõpetanu omast 6% võrra, ent 2020. a lõpetanu omast juba 14% võrra kõrgem.

Tabel 3. Keskmise töine sissetulek 2021. aastal sõltuvalt omandatud haridusest ja lõpetamise aastast. *Allikas:* „Edukus tööturul“ andmestik

	Lõpetamise aasta										
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2005–2020
Defineerimata baasharidusega kutseõpe	965	985	1016	1089	1143	1040	820	604	1085	753	1044
Põhiharidusel baseeruv kutseõpe	1109	1230	1309	1164	1241	1199	1168	1189	1129	1091	1160
Kutsekeskharidusõppe põhihariduse baasil	1333	1292	1292	1233	1209	1170	1163	1079	1007	918	1230
Keskharidusel baseeruv kutseõpe	1276	1241	1277	1246	1281	1285	1330	1280	1350	1245	1263
Rakenduskõrgharidusõppe	1682	1735	1771	1749	1758	1835	1822	1801	1782	1638	1751
Bakalaureuseõppe (3+2)	1852	1905	1892	1910	1872	1823	1750	1667	1567	1424	1783
Bakalaureuseõppe (4+2)	1788										2008
Integreeritud bakalaureuse- ja magistriõppe	2286	2457	2360	2366	2420	2387	2444	2406	2361	2290	2378
Magistriõppe	2152	2149	2114	2158	2140	2148	2156	2070	2054	2017	2123
Doktoriõppe	2565	2614	2697	2541	2516	2508	2492	2412	2385	2274	2554
Kutseharidus	1292	1261	1279	1231	1246	1220	1204	1158	1122	1058	1228
Kõrgharidus	1905	1962	1956	1974	1973	1981	1969	1900	1839	1748	1921
Kokku	1672	1672	1677	1671	1671	1661	1635	1575	1546	1462	1645

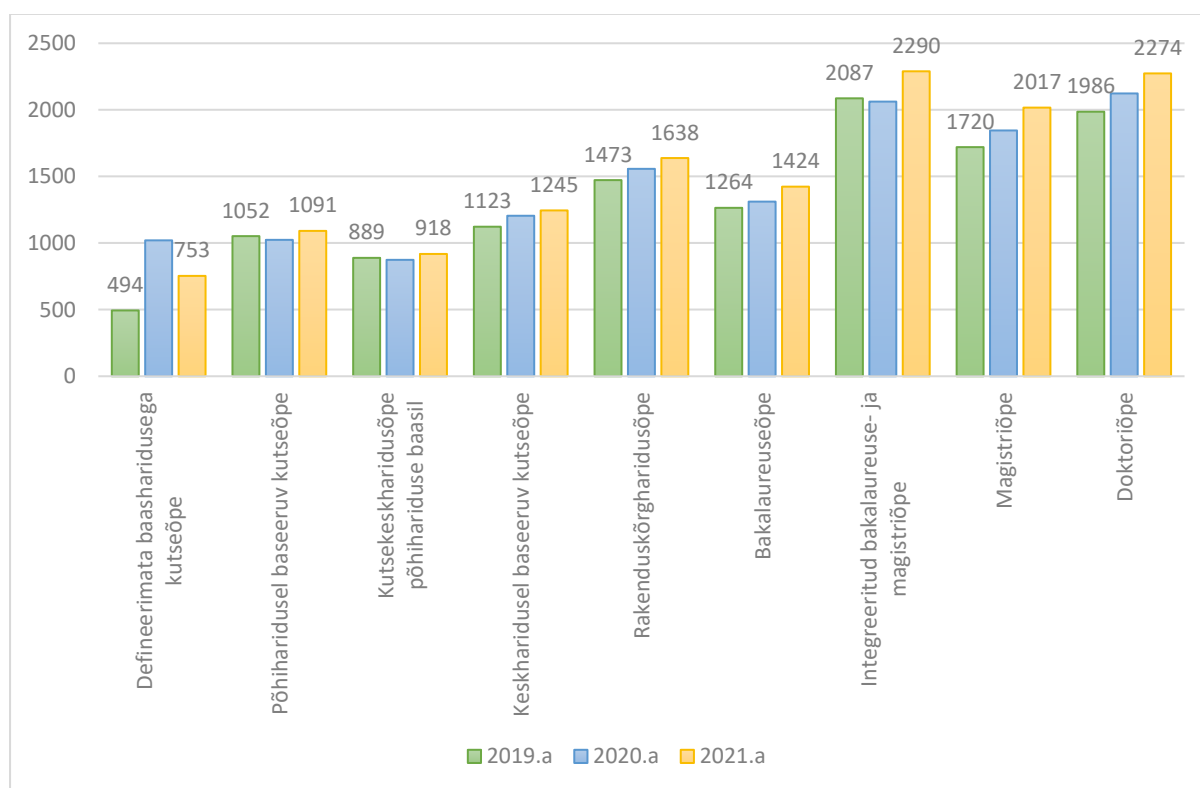
Erinevalt 2020. aastast, mil palgakasv koroonaviirusest tingitud tervisekriisi tõttu aeglustus, 2021. aastal palgakasv taastus (vt tabel 4). Sõltuvalt lõpetamise aastast on kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute palgad 2020. ja 2021. aasta võrdluses tõusnud 6,5–14% võrra. Nii absoluutarvudes kui ka protsentuaalselt on palgakasv olnud suurem kõrgharidusõppe lõpetanute puhul.

Tabel 4. Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute keskmine sissetulek ja palgakasv aastatel 2011–2021. Allikas: „Edukus tööturul“ andmestik

	Kutseharidus, vaatlusaasta										
Lõpetamise aasta	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
2005	683	733	785	839	908	969	1033	1084	1168	1178	1281
2006	656	710	770	819	891	958	1025	1084	1161	1162	1251
2007	638	704	772	830	889	964	1050	1099	1191	1193	1290
2008	611	680	745	808	879	963	1031	1093	1183	1190	1272
2009	574	641	721	784	858	945	1015	1080	1179	1190	1308
2010	537	615	690	771	847	933	1026	1083	1171	1178	1275
2011		590	671	742	826	921	1018	1077	1161	1180	1292
2012			641	712	799	900	987	1055	1145	1152	1261
2013				700	781	882	974	1055	1150	1169	1279
2014					756	848	946	1016	1110	1129	1231
2015						831	927	993	1100	1138	1246
2016							882	964	1073	1117	1220
2017								931	1040	1086	1204
2018									999	1043	1158
2019										1003	1122
2020											1058
	Kõrgharidus, vaatlusaasta										
Lõpetamise aasta	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
2005	1059	1131	1197	1274	1352	1452	1545	1644	1772	1818	1941
2006	1040	1104	1184	1262	1344	1434	1525	1622	1735	1793	1927
2007	1034	1102	1184	1258	1339	1433	1530	1631	1768	1834	1953
2008	976	1058	1158	1240	1317	1418	1512	1594	1724	1780	1918
2009	895	995	1095	1188	1290	1378	1477	1578	1696	1763	1891
2010	855	955	1088	1189	1290	1391	1499	1602	1718	1783	1922
2011		881	1004	1121	1243	1351	1469	1554	1693	1762	1905
2012			957	1090	1229	1368	1503	1608	1741	1800	1962
2013				1025	1162	1326	1466	1596	1720	1793	1956
2014					1113	1272	1439	1571	1734	1808	1974
2015						1195	1365	1534	1700	1796	1973
2016							1310	1475	1686	1788	1981
2017								1419	1631	1779	1969
2018									1526	1665	1900
2019										1610	1839
2020											1748

2020. ja 2021. aasta võrdluses on lõpetamisjärgne palk tõusnud eeskätt kõrgharidusõppe teise ja kolmanda astme lõpetanutel, kelle palgatõus ulatus 11%-ni. Eri kutseõppeliikide lõpetanute palgad on tõusnud veidi vähem: 7%. 2020. aasta oli tööturu mõistes üsna erandlik ja jooniselt 6 on näha, kuidas kõikide õppeliikide (v.a defineerimata baasharidusega kutseõpe, kus on

vähem lõpetajaid ja mille õppekavadel õpib ka rohkem erivajadusega inimesi) puhul on vähemalt sissetulekute mõistes kriisist taastunud.

Joonis 6. Keskmise töine sissetulek aasta pärast lõpetamist sissetulekuaastati (2018. a lõpetajad 2019. aastal, 2019. a lõpetajad 2020. aastal, 2020. a lõpetajad 2021. aastal). Allikas: „Edukus tööturul“ andmestik

Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute sissetulekud aasta pärast lõpetamist õppesuuna lõikes

Sarnaselt varasemate aastatega (vt Leppik 2021) on kõrgeim töine sissetulek kõrgharidusõppe IKT suuna lõpetanuil. See ületab Eesti keskmist palka 56% ja kõrgharidusõppe keskmist 38% võrra. Viimase kolme aasta jooksul on IKT suuna lõpetanute lõpetamisjärgne palk (aasta pärast lõpetamist) tõusnud 11%. Tervise suuna lõpetanute lõpetamisjärgne palk on aastatel 2019–2021 kasvanud veerandi võrra, ulatudes 2021. a 2200 euroni (vt tabel 5). Sarnaselt 2020. aastaga võib kõrgete palgade ja jätkuva palgakasvu ajendina oletada koroonaviirusest tingitud tervisekriisi ja vajadust tervishoiutöötajate järele. Märgatav lõpetamisjärgne palgaskasv on olnud neil, kes on õppinud mõnel matemaatika ja statistika, metsanduse või loodusteaduste (bioloogia ja sellega seotud teadused, füüsikalised loodusteadused) õppesuunda kuuluval õppekaval. Kui palgad 2020. aastal võrreldes 2019. aastaga mõnel õppesuunal veidi kahanesid, siis 2021. ja 2020. a võrdluses tuleb seda harva ette.

Kutseõppe lõpetanutest oli kõrgeim tõine sissetulek neil, kes on lõpetanud mõne tervise õppesuuna õppekava (vt tabel 5). Nende palk on kutseõppe lõpetaja keskmisest u 40% kõrgem ja on viimase kolme aasta jooksul tõusnud 43% võrra. Siiski jääb nende palk 5% võrra alla Eesti keskmise. Viimase kolme aasta võrdluses on veidi enam kui 10% võrra tõusnud ka kutseõppe IKT, äriduse ja halduse ning heaolu suuna lõpetanute lõpetamisjärgsed palgad. Kutseõppe lõpetanu keskmisele jäävad ligi viiendiku võrra alla isikuteeninduse ja kunstide õppesuuna lõpetanute sissetulekud. Ligi 10% keskmisest madalamat palka teenivad kutseõppes arhitektuuri ja ehituse ning tootmise ja töötlemise suuna lõpetanud.

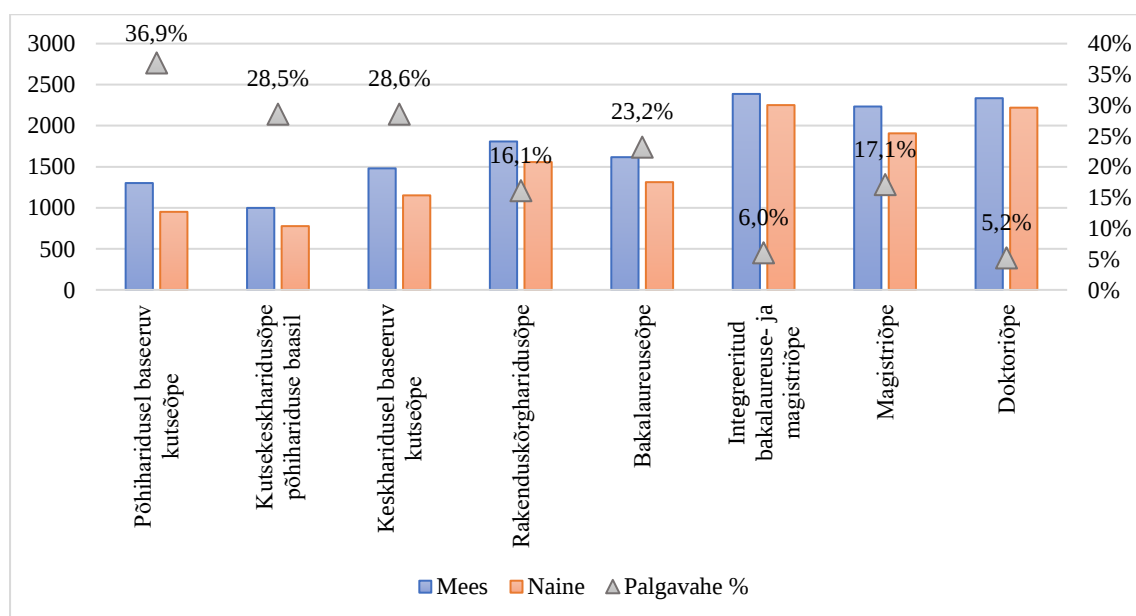
Tabel 5. Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute tõine sissetulek aasta pärast lõpetamist. *Allikas:* „Edukus tööturul“ andmestik

	KÕRGHARIDUS			KUTSEHARIDUS		
Õppesuund	2018. a lõpetajad 2019. a	2019. a lõpetajad 2020. a	2020. a lõpetajad 2021. a	2018. a lõpetajad 2019. a	2019. a lõpetajad 2020. a	2020. a lõpetajad 2021. a
IKT	2170	2194	2411	1013	1072	1128
Tervis	1774	1915	2202	1028	1354	1475
Õigus	1624	1818	1867			
Arhitektuur ja ehitus	1767	1802	1838	951	900	969
Tehnikaalad	1695	1777	1867	1128	1143	1196
Matemaatika ja statistika	1395	1706	1897			
Ärindus ja haldus	1578	1682	1813	1088	1148	1224
Transporditeenused	1676	1668	1941	1167	1136	1264
Õppesuunad kokku	1526	1610	1748	999	1003	1058
Ajakirjandus ja teave	1453	1513	1659			
Veterinaaria	1534	1500	1586	1048	964	1054
Haridus	1424	1452	1488			
Põllumajandus	1210	1411	1217	1092	1126	1104
Metsandus	1243	1361	1508	1171	1089	1136
Sotsiaal- ja käitumisteadused	1368	1339	1494			
Füüsikalised loodusteadused	1165	1338	1419			
Heaolu	1271	1304	1445	916	948	1015
Tootmine ja töötlemine	1258	1271	1351	948	899	965
Humanitaaria	1141	1218	1195			
Isikuteenindus	1223	1213	1233	789	759	843
Keskkond	1160	1211	1309			
Bioloogia ja sellega seotud teadused	1205	1204	1548			
Keeled	1104	1165	1200			
Kunstid	1089	1134	1163	867	819	826

Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute sissetulekud aasta pärast lõpetamist soo lõikes

Erinevused meeste ja naiste palkades püsivad. 2021. aastal erinesid 2020. a kutse- või kõrgharidusõppe lõpetanud meeste ja naiste palgad keskmiselt 12% võrra ehk meeste kuine sissetulek oli u 170 euro võrra kõrgem (vt joonis 7). 2020. aastal kutseõppe lõpetanud meeste palgad olid naiste omadest 31% (absoluutarvudes u 330 eurot) kõrgemad. Protsentuaalselt on palgavahed suurimad põhiharidusel baseeruva kutseõppe lõpetanud meeste ja naiste hulgas. See vahe on küll märgatavalt väiksem kui 2019. a (47%), ent mõnevõrra suurem kui 2020. a (34%). Oluliselt ei ole muutunud vahe kutsekeskharidusõppe lõpetanud meeste ja naiste palkades, erinevus jääb sarnaselt aasta varasemaga 30% ringi.

Kõrgharidusõppe lõpetanud meeste palgad on viiendiku võrra (21% ehk u 280 eurot) naiste omadest kõrgemad (vt joonis 7), sh bakalaureuseõppe lõpetanud meeste palgad ligi veerandi võrra kõrgemad. Seevastu integreeritud ja doktoriõppe lõpetanud meeste ja naiste palkade vahe on kõige väiksem – mehed teenivad 5–6% naistest enam.

Joonis 7. 2020. a kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanud meeste ja naiste palk 2021. a. Allikas: „Edukus tööturul“ andmestik

Kutseõppe transporditeenuste suuna lõpetanud meeste palgad on naiste omadest ligi 50% võrra kõrgemad, samuti on märksa kõrgemad tootmise ja töötlemise ning põllumajanduse suuna lõpetanud meeste palgad. See osutab ühelt poolt lõpetajate soolisele koosseisule (nimetatud õppesuundadel domineerivad mehed) ja tehtavale tööle (nt bussi- ja veokijuhtide hulgas on oluliselt rohkem mehi). Meeste ja naiste palgad peaaegu ei erine heaolu õppesuuna lõpetanute hulgas ning palgavahe on keskmisest väiksem äranduse ja halduse ning kunstide lõpetanute hulgas.

Kõrgharidusõppe lõpetanud meeste ja naiste palgaerinevused ulatuvad sõltuvalt lõpetatud õppesuunast absoluutarvudes kuni 600 euronini ehk u 40%-ni. Suurim on lõhe arhitektuuri ja

ehituse õppesuuna lõpetanute puhul. Keskkonna õppesuuna lõpetanud meeste palgad on naiste omadest ligi kolmandiku võrra kõrgemad, matemaatika ja statistika suuna lõpetanud meeste palk on ligi veerandi ning tervise suuna lõpetanud meeste palk viiendiku kõrgem kui sama õppesuuna lõpetanud naiste palk. Minimaalsed on erinevused ajakirjanduse ja teabe ning kunstide õppesuuna lõpetanud meeste ja naiste palkades. Humanitaaria või heaolu õppesuuna lõpetanud naised teenivad sama suuna lõpetanud meestest kuni 13% enam.

Tabel 6. Kutse- ja kõrgharidusõppe 2020. a lõpetanud meeste ja naiste palgad 2021. a. *Allikas:* „Edukus tööturul“ andmestik

Õppesuund	Kõrgharidus			Kutseharidus		
	Mehed	Naised	Palgavahe	Mehed	Naised	Palgavahe
Haridus	1615	1477	139			
Kunstid	1198	1147	51	884	802	82
Humanitaaria	1121	1245	-124			
Keeled	1270	1191	79			
Sotsiaal- ja käitumisteadused	1549	1463	87			
Ajakirjandus ja teave	1690	1651	39			
Ärindus ja haldus	2008	1728	280	1283	1215	67
Õigus	2080	1781	300			
Bioloogia ja sellega seotud teadused	1654	1517	137			
Keskkond	1660	1210	450			
Füüsikalised loodusteadused	1463	1386	77			
Matemaatika ja statistika	2111	1672	439			
IKT	2458	2322	136	1156	1009	147
Tehnikaalad	1909	1728	181	1215	973	242
Tootmine ja töötlemine	1445	1289	156	1208	825	383
Arhitektuur ja ehitus	2079	1479	600	1006	851	155
Põllumajandus	1307	1145	162	1275	937	337
Tervis	2556	2149	407			
Heaolu	1289	1454	-166	1000	1016	-15
Isikuteenindus	1217	1240	-23	897	829	68
Transporditeenused	2106	1810	295	1439	969	470

Kokkuvõtteks

Ülevaate olulisemad tulemused on järgmised:

- Koroonaviirusest tingitud tervise- ja majanduskriisi mõju lõpetajate hõivele ja palkadele 2021. aastal vähenes. Palgakasv on taastunud, tööga hõivatute osakaal kõikidest lõpetanutest on suurenenud ja töötute osakaal vähenenud.
- Kõrgharidusel on selge lisandväärtus, mis avaldub nii suuremas hõivatute osakaalus kui ka kõrgemas palganumbris. 2020. aastal kõrgharidusõppe lõpetanu keskmine palk oli riigi keskmisest 13% võrra kõrgem, seejuures teenivad kõrgeimat palka integreeritud bakalaureuse- ja magistriõppe ning doktoriõppe lõpetanud.
- Kõrgeimad on tõised sissetulekud kõrgharidusõppe IKT ja tervise suuna lõpetanutel. IKT suuna lõpetanu palk on kõrghariduse keskmisest ligi 40%, tervise suuna lõpetanu palk kümnendiku võrra kõrgem. Madalaim on palk humanitaaria, keelte ja kunstide õppesuuna lõpetanutel, jäädes kõrghariduse keskmisele kolmandiku võrra alla.
- Kutseõppe lõpetanute palk on Eesti keskmisest brutokuupalgast kolmandiku võrra madalam. Kutseõppe lõpetanutest teenivad enim need, kes on lõpetanud mõne tervise õppesuuna õppekava: nende palk on kutseõppe keskmisest u 40% kõrgem. Kutseõppe keskmisest kümnendiku võrra enam teenivad ka IKT, heaolu ning ärimise ja halduse õppesuuna lõpetanud. Madalaim on palk isikuteeninduse ja kunstide õppesuuna lõpetanutel, olles veerandi võrra madalam kui kutseõppe keskmine.
- Vahed meeste ja naiste palkades on veidi vähenenud. 2020. aastal kutseõppe lõpetanud mehed teenivad 2021. aastal naistest ligi kolmandiku enam, kõrgharidusõppe puhul on meeste palk veerandi võrra kõrgem. Samaselt varasemate aastatega sõltub palgavahe muu hulgas õpitud õppekavast ja tööst, mida tehakse. Palgavahed on minimaalsed integreeritud õppe ja doktoriõppe lõpetanute puhul.

Kasutatud kirjandus

Leppik, M. 2021. Kutse- ja kõrgharidusõppe lõpetanute edukus tööturul 2019. ja 2020. aastal: statistiline ülevaade. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Matsulevitš, L., Soosaar, O. 2021. Tööturu Ülevaade 2/2021. Eesti Pank. https://haldus.eestipank.ee/sites/default/files/2021-10/TTY2_2021_est.pdf

Matsulevitš, L., Urke, K., Soosaar, O., Meriküll, J., Paulus, A. 2022. Tööturu Ülevaade 1/2022. Eesti Pank. https://haldus.eestipank.ee/sites/default/files/2022-04/tty1_2022_est.pdf

Rosenblad, Y., Tilk, R., Mets, U., Pihl, K., Ungro, A., Uiboupin, M., Lepik, I., Leemet, A., Kaelep, T., Krusell, S., Viia, A., Leoma, R. (2020). COVID-19 põhjustatud majanduskriisi mõju tööjõu- ja oskuste vajaduse muutusele. Uringuaruanne. Tallinn: SA Kutsekoda, tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA.

Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos 2022. <https://www.fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/majandus-ja-rahandusprognoosid/rahandusministeeriumi-majandusprognoos>

Statistikaameti andmebaas. <https://andmed.stat.ee/et/stat>

Töötukassa veebileht. <https://www.tootukassa.ee/et/uudised/varske-toojouvajaduse-uuring-naitab-oskustooliste-pouda>